

II

(Vorbereidende besluiten)

COMITÉ VAN DE REGIO'S

Advies van het Comité van de Regio's over:

- het „Voorstel voor een richtlijn van het Europees Parlement en de Raad betreffende afgedankte elektrische en elektronische apparatuur”, en
- het „Voorstel voor een richtlijn van het Europees Parlement en de Raad betreffende de beperking van het gebruik van bepaalde gevaarlijke stoffen in elektrische en elektronische apparatuur”

(2001/C 148/01)

HET COMITÉ VAN DE REGIO'S,

gezien het voorstel van de Commissie voor een richtlijn van het Europees Parlement en de Raad betreffende afgedankte elektrische en elektronische apparatuur en het voorstel voor een richtlijn van het Europees Parlement en de Raad betreffende de beperking van het gebruik van bepaalde gevaarlijke stoffen in elektrische en elektronische apparatuur [COM(2000) 347 def. — 2000/0158 (COD) — 2000/0159 (COD)];

gezien het besluit van de Raad (14 september 2000) om overeenkomstig de artikelen 265, eerste alinea, en 175, lid 1, van het EG-Verdrag het Comité dienaangaande te raadplegen;

gezien het besluit van het bureau (13 juni 2000) om commissie 4 „Ruimtelijke ordening, stadsbeleid, energie, milieu” met de voorbereiding van de desbetreffende werkzaamheden te belasten; en

gezien het op 4 oktober 2000 door commissie 4 goedgekeurde ontwerpadvies (CDR 269/2000 rev. 1) (rapporteur: de heer McKenna, IRL/AE);

overwegende dat de toenemende verspreiding van elektrische en elektronische apparaten, de snelheid waarmee deze worden achterhaald en vervangen en de technologische ontwikkeling hebben geresulteerd in een belangrijke toename van afgedankte elektrische en elektronische apparatuur (AEEA);

overwegende dat sommige lidstaten wél en andere lidstaten géén wetgeving voor het beheer van de AEEA-afvalstroom kennen, waardoor er problemen kunnen ontstaan met betrekking tot recycling, uiteenlopende financiële lasten en van elkaar verschillende nationale voorschriften voor het inzamelen van deze apparatuur;

overwegende dat met de voorgestelde richtlijnen wordt beoogd de menselijke gezondheid en het milieu tegen de effecten van AEEA te beschermen middels beheerstechnieken die ertoe strekken, het ontstaan van dit afval te voorkomen, de mogelijke gevolgen van hergebruik of recycling van dit afval te beperken en het gebruik van bepaalde gevaarlijke stoffen in elektrische en elektronische apparatuur terug te dringen; en

overwegende dat met de voorstellen tevens wordt beoogd om de nationale maatregelen voor het beheer van AEEA te harmoniseren,

heeft tijdens zijn 37e zitting van 14 en 15 februari 2001 (vergadering van 14 februari) het volgende advies uitgebracht.

Opvattingen en aanbevelingen van het Comité van de Regio's

1. Algemene opmerkingen

1.1. Het Comité kan zich vinden in de voorschriften van de AEEA-richtlijn voor de stimulering van recycling van kunststoffen en het geleidelijk uitbannen van giftige chemische stoffen die in apparatuur zijn verwerkt en als gevaar voor de volksgezondheid bekend staan. De gehele productiecycclus zal hierdoor „schoner” worden, gezondheidsproblemen voor de werknemers zullen worden verlicht en voor het milieu schadelijke emissies zullen worden teruggedrongen.

1.2. Volgens het Comité dient invoering van producentenverantwoordelijkheid in EU-verband te worden geregeld. Wordt dit overgelaten aan de afzonderlijke lidstaten, dan zou dit leiden tot concurrentievervalsing op de interne markt. Zaak is de productverantwoordelijkheid van fabrikanten uniform te regelen voor de gehele interne markt.

1.3. Het Comité vindt dat zou moeten worden onderzocht of beperking van het gebruik van bepaalde stoffen niet het best geregeld zou kunnen worden in het Europees recht. Versnippering van voorschriften inzake beperking van het gebruik van bepaalde stoffen over leidt onvermijdelijk tot onoverzichtelijkheid en tot problemen bij de uitvoering. Indien mogelijk, zou verder ook de derde richtlijn inzake de levenscyclus van de producten in kwestie in deze nieuwe richtlijn moeten worden geïntegreerd.

1.4. De voorstellen zullen van de producenten van elektrische en elektronische apparatuur een nieuwe benadering van ontwerp en technologie eisen en de aan de naleving van de richtlijnen verbonden kosten zullen onvermijdelijk op de consument worden afgewenteld. Het Comité kan bepaalde prijsverhogingen billijken die dienen ter compensatie van bijkomende kosten voor nieuwe ontwerpen en in verband met verplichtingen voor producenten om afgedankte producten terug te nemen en te verwijderen. Het is niettemin van essentieel belang dat de toenemende verwijderingskosten i.v.m.

AEEA niet op de bevolking als geheel worden afgewenteld. De uiteindelijke verantwoordelijkheid moet gezamenlijk worden gedragen door de fabrikant en de consument.

1.5. Het uitgangspunt van de AEEA-richtlijn, nl. dat de producenten van alle elektrische en elektronische apparatuur financieel verantwoordelijk zijn voor het beheer van hun producten gedurende de hele levenscyclus, inclusief de verwijdering ervan („producentenverantwoordelijkheid”), verdient bijval. Kiezen de producenten ervoor, in hun elektrische en elektronische apparatuur gevaarlijke stoffen te verwerken, dan mag het volgens het Comité niet zo zijn dat de consument moet opdraaien voor heffingen die verband houden met het afvalbeheer van die gevaarlijke stoffen.

1.6. Voorts moet de Commissie de voorgestelde richtlijn inzake ontwerp en vervaardiging van elektrische en elektronische apparatuur zo snel mogelijk afmaken. Deze regeling bevat cruciale richtsnoeren voor het bedrijfsleven inzake de beginselen voor het terugdringen van AEEA.

1.7. De verwezenlijking van de in de twee voorgestelde richtlijnen genoemde doelstellingen zal volgens de Commissie veel geld gaan kosten. Op de lange termijn zullen deze kosten echter achterblijven bij de potentiële economische voordelen voor de EU in termen van behoud van hulpbronnen, stimulering van duurzame ontwikkeling, vermindering van verwijderingskosten en lagere hergebruiks- en recyclingskosten. Het Comité denkt dan ook dat de korte-termijn-lasten zullen worden gecompenseerd door, zij het minder tastbare, voordelen als een beter milieu en minder vervuilingrisico's.

1.8. De voorgestelde richtlijnen nopen tot nauwe grensoverschrijdende samenwerking. AEEA-vervuiling houdt nu eenmaal niet aan de landsgrens op en de nodige maatregelen zullen dus aan beide zijden ervan moeten worden genomen om het milieu in de gehele grensregio te beschermen. Toch acht het Comité voorstellen voor samenwerking nuttig, ook al kunnen de maatregelen uiteraard geen betrekking op derde landen hebben.

1.9. Tenslotte zal het aantal individuele aankopen via Internet (de „webhandel”) toenemen. Daarom moet duidelijk in de richtlijn worden bepaald dat de terugnameverplichting voor de fabrikant niet alleen in de intracommunautaire handel maar ook in die met derde landen geldt.

2. **Opmerkingen over de richtlijn betreffende afgedankte elektrische en elektronische apparatuur**

2.1. Het Comité kan zich vinden in de doelstellingen en de hoofdlijnen van de voorstellen en wijst op het belang van de inbreng van de lokale en regionale autoriteiten voor het verwezenlijken van de doelstellingen ervan. Het betreurt echter dat niet alle lidstaten AEEA-wetgeving kennen en acht het dan ook een goede zaak dat nu wordt voorgesteld om in de vorm van een richtlijn een bindende regeling op EU-niveau in te voeren. Wanneer lidstaten naar aanleiding van een richtlijn wetgeving moeten op- of bijstellen, dan is het van belang dat de regionale en lokale autoriteiten officieel bij het ontwerpen van nationale uitvoeringsprogramma's worden betrokken. Uiteindelijk dienen zij er namelijk voor te zorgen dat producenten de beginselen van de richtlijn naleven. Hun betrokkenheid bij planning en tenuitvoerlegging van nationale strategieën is dan ook cruciaal om de doelstellingen van een richtlijn te concretiseren.

2.2. Daarnaast is deze betrokkenheid nodig om te voorkomen dat het opstellen van wetgeving eventueel in economische dispariteiten tussen de regio's uitmondt. Het Commissievoorstel bevat geen schattingen van de potentiële economische gevolgen per lidstaat. De in de twee voorstellen genoemde doelstellingen zullen zowel het nationale als het regionale bestuursniveau geld kosten en het zou nuttig zijn als de Commissie zou aangeven hoe een en ander kan worden gefinancierd. Alle kosten die verbonden zijn aan het verzamelen, vervoeren, recycleren, hergebruiken en anderszins benutten van uit de roulatie genomen elektrische en elektronische apparatuur, dienen uiterlijk na het verstrijken van een overgangperiode voor rekening te komen van de producent. Afgezien daarvan doet het deugd dat het voorstel van de nodige flexibiliteit is voorzien waardoor de lidstaten bij het ontwerpen van systemen voor gebruik en bewerking van afval de nationale en regionale omstandigheden in aanmerking kunnen nemen.

2.3. Het Comité wijst erop dat lidstaten die momenteel nog geen wetgeving op dit gebied kennen bij het naleven van de richtlijn op moeilijkheden zullen stuiten. Dat geldt momenteel voor minstens vijf lidstaten. Dit zal bijkomende problemen opleveren voor de lokale en regionale autoriteiten bij het

ontwerpen van systemen om de toepassing van de beginselen van de richtlijn te vergemakkelijken. Het ontbreken van wetgeving zou in de praktijk ook wel eens een belemmering kunnen zijn om het in de richtlijn voorgeschreven tijdspad voor het terugdringen van AEEA te kunnen aanhouden.

2.4. De doelstellingen van de voorstellen zijn in vergelijking met eerdere versies gewijzigd. Het Comité hecht er evenwel belang aan dat de richtlijnen de lidstaten de vrijheid laten om verdergaande maatregelen te nemen. Dit zou met name relevant kunnen zijn voor die lidstaten die reeds een geavanceerde AEEA-wetgeving kennen, of waar producenten reeds met geavanceerd ontwerpstechnieken werken en minder steunen op gevaarlijke stoffen, alsook voor lidstaten waar veel fabrikanten van elektrische en elektronische apparatuur zijn gevestigd.

2.5. Het Comité vindt het door de Commissie voorgestelde streefcijfer van gemiddeld vier kilogram afval van elektrische en elektronische apparatuur per inwoner per jaar niet ambitieus genoeg en dringt er daarom bij de Commissie op aan, een jaarlijks bij te stellen richtwaarde vast te stellen die als benedendremmel dient. Om er daarnaast voor te zorgen dat zoveel mogelijk oude apparatuur wordt ingezameld, dienen de laatste eigenaars van dergelijke apparatuur ertoe verplicht te worden deze bij erkende inzamelinstanties in te leveren.

2.6. Het is voorts ingenomen met de bepalingen in artikel 8 die voorschrijven dat overeenkomsten moeten worden gesloten tussen fabrikanten en zakelijke gebruikers m.b.t. inzameling, behandeling en recycling van AEEA, aangezien deze gebruikersgroep belangrijk bijdragen aan de accumulatie van afgedankte elektrische en elektronische apparaten binnen de gemeentelijke afvalstroom.

2.7. De Commissie vindt uit doelmatigheidsoverwegingen terecht dat AEEA gescheiden moet worden ingezameld ten behoeve van hergebruik en recycling. Beseft dient evenwel te worden dat vooral de lokale autoriteiten afval verzamelen, behandelen en verwerken. Zij kunnen er het best voor zorgen dat genoemde werkzaamheden efficiënt en volgens de regels worden uitgevoerd en daarom moeten zij zeker worden betrokken bij de tenuitvoerlegging van gescheiden systemen voor de inzameling van AEEA. De vraag is wie de kosten voor terugname van oude apparatuur gaat dragen. Het Comité vindt daarom dat in de richtlijn expliciet dient te worden bepaald dat producenten in het kader van hun productverantwoordelijkheid de financiering hiervan voor hun rekening dienen te nemen.

2.8. Het Comité vindt dat elektrische en elektronische apparaten die in de inzamelingscentra op eenvoudige wijze gesorteerd kunnen worden en vervolgens — al dan niet na reparatie — voor hergebruik worden bestemd, niet als afval zouden moeten worden meegeteld en derhalve geen deel zouden moeten uitmaken van de desbetreffende regeling.

2.9. Voor de „historische voorraad”, d.w.z. de producten die vóór de inwerkingtreding van de richtlijn op de markt zijn gebracht, stelt de Commissie een overgangperiode van vijf jaar voor. Deze periode moet echter worden verkort en dient samen te vallen met de termijn voor de algemene terugnameplicht van de fabrikant. Verder wil zij dat fabrikaten van producten met een langere levensduur hun kosten door een vaste toeslag op de prijs van nieuwe producten mogen dekken. Het Comité vindt dat daarvoor een lijst moet worden opgesteld, zodat er geen twijfel bestaat over de vraag welke producten onder deze regeling vallen.

2.10. Het Comité is het met de Commissie eens dat de gevolgen hiervan voor prijs van en vraag naar elektrische en elektronische goederen waarschijnlijk gering zijn. Daarnaast zullen bedrijven die leren producten te maken die veiliger zijn en gemakkelijker en goedkoper kunnen worden gerecycled, een concurrentievoordeel hebben omdat hun recyclingskosten lager zullen uitvallen. De vraag wie voor de kosten zal opdraaien, staat hoe dan ook centraal in de regeling voor de „producentenverantwoordelijkheid”. Deze vormt namelijk in wezen een uitbreiding van en een uitvoeringsmechanisme bij het beginsel dat de vervuiler betaalt. Het Comité betreurt dat de Commissie geen duidelijke regeling voorstelt betreffende de financiële verantwoordelijkheid voor toekomstige producten en dringt er dan ook bij haar op aan om in de voorgestelde regeling voor te schrijven dat iedere onderneming, producent of importeur verantwoordelijk is voor recycling vanaf het moment dat de aan gezinshuishoudingen geleverde producten bij de ophaalpunten zijn gedeponeerd. Op die manier zullen producenten financieel worden geprikkeld om milieuvriendelijkere producten te ontwikkelen.

2.11. Het dringt er daarnaast bij de Commissie op aan, met inachtneming van de milieutechnologische vooruitgang naar optimale duurzaamheid van producten toe te werken. Apparaten en onderdelen dienen een lange levensduur te hebben, gemakkelijk demonteerbaar te zijn, weinig schadelijke stoffen te bevatten en moeten gerecycled kunnen worden.

2.12. Verder wijst het Comité erop hoe moeilijk het is, consumenten ertoe aan te zetten om aan recycling van kleine apparaten mee te werken, en dringt het er daarom bij de Commissie op aan om dwingende regels voor het storten van elektrische en elektronische apparatuur uit te vaardigen.

2.13. Verder wil het de aandacht vestigen op het werkgelegenheidspotentieel dat het AEEA-voorstel met name de recyclingssector biedt. Weliswaar zullen de mogelijke economische

gevolgen van de richtlijn van regio tot regio variëren, maar voor de EU als geheel zullen de negatieve effecten minder zwaar wegen dan voordelen als economische groei en nieuwe arbeidsplaatsen in sectoren waar het gebruik van AEEA tot een minimum wordt beperkt en dus minder apparatuur behoeft te worden ingezameld dat kan worden hergebruikt en gerecycled. Deze extra arbeidsplaatsen kunnen o.m. worden bezet door langdurig werklozen en ook zal hierdoor in alle lidstaten de bedrijvigheid in de „sociale economie” toenemen.

2.14. Het Comité benadrukt voorts het belang van bewustmakings- en voorlichtingscampagnes om consumenten te betrekken bij inzameling en hergebruik van AEEA. Het verdient aanbeveling dat producenten en lokale autoriteiten deze campagnes gezamenlijk voeren.

2.15. Het concurrentievermogen van de EU-producenten van elektrische en elektronische apparatuur moet worden beschermd tegen de concurrentie uit derde landen. Daarom is het belangrijk dat de Unie in het kader van globale fora haar invloed doet gelden om producerende landen als de Verenigde Staten, Canada en de Zuid-Oost-Aziatische landen te stimuleren om haar voorbeeld te volgen en AEEA tot een minimum te beperken. Dit is niet alleen van belang om tot gelijke mededingingsvoorwaarden (die tevens voor de webhandel dienen te gelden) te komen maar ook om de kwaliteit van het mondiale milieu te verbeteren. Vervuiling houdt immers niet bij de grenzen op.

2.16. Het Comité is bezorgd over het grensoverschrijdende verkeer van gevaarlijke afvalstoffen. De EU-producenten moeten niet proberen om hun verantwoordelijkheden betreffende inzameling, bewerking en verwijdering van AEEA te ontlopen door hun afval te exporteren naar derde landen met minder strenge regelingen inzake hergebruik en verwijdering. Verder moet er opheldering komen over de uitvoer van elektrische en elektronische apparatuur en afspraken tussen producent en land van ontvangst over de modaliteiten betreffende inzameling en definitieve verwerking.

2.17. Volgens het Comité moet er meer oog zijn voor het feit dat de internationale handel in elektrische en elektronische apparatuur de komende jaren zal veranderen vanwege de elektronische media (e-commerce). In de richtlijn dienen daarom al vergaande bepalingen te worden opgenomen hoe producenten en distributeurs, die rechtstreeks aan de Europese markt leveren of op de interne markt actief zijn, mede hun verantwoordelijkheid op dit gebied te moeten dragen.

2.18. Het is verder van mening dat afgezien van de nu reeds vereiste vergunningen geen andere vergunningen en inspecties met rapportageplicht aan de Commissie zouden moeten worden ingevoerd. De in het voorstel opgenomen regeling is vanuit de branche niet te verdedigen en druist in tegen alle pogingen om de administratie te vereenvoudigen.

2.19. Voorts vindt het dat de verplichting tot informatieverstrekking en rapportage aan de Commissie beperkt dient te worden tot enkele absoluut noodzakelijke gegevens. De eisen die in het voorstel worden gesteld, leiden tot onnodig veel administratieve rompslomp.

2.20. Daarnaast moet er met de richtlijn ook voor worden gezorgd dat het MKB in de toekomst mee kan blijven concurreren. Producenten die voor het nakomen van hun verplichtingen een beroep doen op derden, dienen verplicht te worden tot aanbestedingsprocedures (uitnodigingen tot inschrijving voor een beperkt aantal deelnemers) die het MKB de kans geven mee te concurreren. Producenten die voor het nakomen van hun verplichtingen een beroep doen op derden dienen verplicht te worden tot gunningsprocedures (opgesplitste aanbestedingen) die het MKB de kans bieden mee te concurreren.

3. **Opmerkingen over de richtlijn ter beperking van het gebruik van bepaalde gevaarlijke stoffen in elektrische en elektronische apparatuur**

3.1. Het Comité kan zich vinden in dit initiatief dat de geleidelijke eliminatie van specifiek genoemde giftige stoffen beoogt. Veel producenten zijn reeds tot maatregelen overgegaan en de daarmee gepaard gaande kosten zijn volgens het Comité beperkt.

3.2. Een aantal gevaarlijke stoffen hoeft nog niet te worden vervangen omdat er nog geen alternatief voor is. Het verdient aanbeveling, de mogelijke effecten van deze stoffen verder te analyseren en vaart te zetten achter het zoeken naar passende alternatieven. Daarnaast zou het Comité graag zien dat verdere maatregelen worden genomen om ondernemingen te stimuleren, meer aandacht aan de milieu-impact van hun producten te schenken en reeds in het stadium van ontwerp rekening te houden met recycling en reductie van afval.

3.3. Waar het gaat om bepaalde gevaarlijke stoffen die ook in de toekomst nog zullen moeten worden gestort, alsook om stoffen die vóór de inwerkingtreding van de richtlijn nog naar stortplaatsen zullen worden gebracht, is het volgens het Comité zaak dat deze stoffen alleen worden gestort op stortplaatsen die aan de strenge technische normen van Richtlijn 99/31/EG voldoen.

3.4. Naast potentiële vervuilingrisico's en daarmee samenhangende volksgezondheidskwesties die met het verwijderen

van gevaarlijke stoffen samenhangen, dient er zeker ook aandacht uit te gaan naar de gezondheidsrisico's voor werknemers in recyclinginstallaties. Dit laatste vormt een extra reden om de afvalstroom in te dammen. Het risico voor werknemers die met deze stoffen in aanraking komen, moet nader worden onderzocht.

3.5. Wat de beperking van de in de richtlijn genoemde stoffen betreft, zou het Comité graag zien dat de mogelijke impact van die stoffen op milieu en volksgezondheid volledig wordt onderzocht en dat deze stoffen op de juiste wijze zullen worden hergebruikt c.q. verwijderd.

3.6. Krachtens artikel 6 van de ontwerprichtlijn kan de bijlage betreffende de te vervangen stoffen worden gewijzigd. Verder is voorgeschreven dat de bijlage op uiterlijk 31 december 2003 in het licht van nieuwe wetenschappelijke gegevens wordt bijgesteld, maar het is niet duidelijk of dat ook eerder kan gebeuren indien ontdekkingen daartoe aanleiding geven. Het Comité vindt dat er voldoende flexibiliteit moet zijn om de bijlage op ieder moment aan te passen indien wetenschappelijke gegevens daartoe aanleiding geven en na raadpleging van de betrokken kringen.

3.7. Het Comité vindt dat eerst de ecologische en economische aspecten van de bewuste stoffen en alternatieven afgewogen dienen te worden, en wel gedurende hun gehele levensduur. Aan de orde is vooral een wetenschappelijke risicoevaluatie waarbij niet alleen de stoffeigenschaften worden onderzocht, maar ook wordt bekeken of en op welke wijze de mens en zijn omgeving blootgesteld zijn aan een dergelijke stof en welke effecten dat kan hebben.

4. **Conclusies**

4.1. Het Comité schaaft zich achter de voorgestelde richtlijnen waarin van producenten wordt geëist dat zij het ontwerp van hun producten verbeteren ten einde het ontstaan van afval te voorkomen en hergebruik en verwijdering van elektronisch afval te vergemakkelijken. Dit dient te gebeuren door het gebruik van gevaarlijke stoffen geleidelijk terug te dringen, alsook door het ontwikkelen van efficiënte systemen voor inzameling, hergebruik en recycling. Het Comité vindt dat via deze richtlijn, dus op Europees niveau, een bindende regeling voor producentenaansprakelijkheid dient te worden ingevoerd.

4.2. Het succes van de voorstellen zal afhangen van de betrokkenheid van de lokale en regionale autoriteiten bij zowel de planning als de uitvoering van nationale strategieën ter verwezenlijking van de in de voorstellen genoemde doeleinden.

4.3. De tenuitvoerlegging zal ongetwijfeld geld kosten, maar op de lange termijn staan daar economische en milieuvoordelen tegenover naarmate het technologisch mogelijk wordt om schoner te produceren.

4.4. De voorgestelde kwantitatieve doelstellingen moeten tegen redelijke kosten kunnen worden gerealiseerd, mits

alle nodige richtsnoeren, met name de richtlijn betreffende ontwerp en vervaardiging van elektrische en elektronische apparatuur, snel worden opgesteld. Verder moet de Commissie toezien op de maatregelen van met name de lidstaten die nog geen AEEA-wetgeving hebben voorbereid.

4.5. Ten slotte vindt het Comité dat het wetenschappelijk onderzoek ten behoeve van verdere beperking van het gebruik van gevaarlijke stoffen moet worden opgevoerd en dat de resultaten daarvan, wanneer eenmaal voldoende wetenschappelijk bewijs voorhanden is en de voornaamste betrokkenen zijn geraadpleegd, in wetgeving moeten worden opgenomen.

Brussel, 14 februari 2001.

De voorzitter
van het Comité van de Regio's
Jos CHABERT